

หนองโดนกับ 5 มหัศจรรย์ (Nongdon of Miracle 5)

สมฤทัย อินทร์โน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองโดน ต.หนองโดน อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์(Human capital) จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุ “ประเทศไทย 4.0” ดังนั้น การพัฒนาคนไทยให้สอดคล้องกับนิยามของคนไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาคนไทยเพื่อให้คนไทย 4.0 ที่มีสติปัญญาดี มีทักษะสูง มีสุขภาพแข็งแรงและมีจิตใจที่งดงาม ต้องเริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิ การตั้งครรภ์จนถึงการคลอดและเจริญเติบโต ต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพจนอายุ 2 ปีบริบูรณ์ 1,000 วันแรกของการดูแลอย่างเอาใจใส่และทุ่มเทของมารดา ครอบครัวและชุมชน จะเป็นตัวกำหนดสำคัญที่จะบอกถึงขีดความสามารถ สติ ปัญญา ศักยภาพและความสำเร็จของเด็กในอนาคต ดังนั้น 1,000 วันแรกของชีวิตที่เริ่มตั้งแต่การตั้งครรภ์จนถึงอายุ 2 ปี เป็นช่วงเวลาสำคัญของกระบวนการพัฒนาการทางร่างกายและสมองเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีกระบวนการสร้างเซลล์สมองและการสร้างเส้นใยประสาทเร็วที่สุด การได้รับโภชนาการที่เหมาะสมร่วมกับความรัก ความอบอุ่น จากกระบวนการ กิน กอด เล่น เล่า จะทำให้ทารกเจริญเติบโตและพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพสูง ขั้นตอนการดำเนินงาน คือ รับและแปลงจากนโยบายโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกแห่งชีวิตสู่การปฏิบัติ โดยมี คณะกรรมการ พชอ. เป็นที่ปรึกษาโดยมีกิจกรรมสำคัญ คือ สร้างทีม CFT (child and family team)ระดับ ตำบล/หมู่บ้าน ทำการประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสการดำเนินงานทุกช่องทาง (หอกระจายข่าว/FB/Line) สร้างความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาสุขภาพแม่และเด็ก ร่วมกันแก้ไขปัญหา หาทางออกร่วมกันและทำ MOU รวมพลังประชารัฐภาคีเครือข่ายในพื้นที่และขับเคลื่อนงานต่างๆผ่านคณะกรรมการ CFT แล้วนำมาออกแบบการดูแลให้ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม โดยอาศัยทีม CFT (child and family team)และคณะกรรมการ พชอ. รวมพลังประชารัฐ โดยครอบครัวกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ ระยะเวลาที่ 1 : ระยะเวลาการตั้งครรภ์ (Pre pregnancy period) ระยะเวลาที่ 2 : ระยะเวลาตั้งครรภ์ (Pregnancy period) และระยะเวลาที่ 3 : ระยะเวลาคลอด (Delivery period)

และกลุ่มทารกแรกเกิด ในช่วงแรกเกิดถึง 6 เดือน (Breastfeeding period) ระยะเวลา 6 เดือนถึง 1 ปี (Complementary feeding period) ช่วงอายุ 1 – 2 ปี (Toddler period) ความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อาศัยหลักการและกระบวนการ ในการเยี่ยม 2 รูปแบบ **รูปแบบแรก** คือทีมใหญ่ เน้นสร้างคุณค่าให้กับสมาชิกใหม่ของชุมชน ใช้ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อสร้างการเข้าถึง ให้ครอบครัวมีความพร้อม ความเชื่อมั่นในการเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ จนเกิดความผูกพันระหว่าง เด็ก ครอบครัว และชุมชน **รูปแบบที่สอง** คือทีมเล็ก ลงประเมินปัญหา 4 ด้าน (bio- psycho-social - social - economic) ทั้งรายบุคคล ครอบครัวและชุมชน โดยทีมเล็กติดตามเยี่ยมและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อวางแผนประสานงานให้ทีมใหญ่ เข้าช่วยเหลือร่วมกัน **ผลการศึกษา** การมีส่วนร่วมของพลังชุมชนประเมินปัญหา 4 ด้าน (bio- psycho-social - social - economic)และการเชื่อมโยงด้านประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เช่น นำประเพณีวัฒนธรรมเข็มกลัดรักในหญิงตั้งครรภ์ ประเพณีผอกผีพรายผูกแขนรับขวัญของชาวหนองโดน ก่อให้เกิดรักความอบอุ่น สร้างขวัญกำลังใจ สร้างความผูกพันระหว่างเด็ก ครอบครัวและชุมชน ยกตัวอย่างกรณีศึกษาจากที่ลงไปเยี่ยมโดยทีม CFT ทั้งหมด 4 ครั้ง จึงพบว่าครอบครัว หญิงตั้งครรภ์และเด็กที่จะเกิดมามีปัญหาหลายด้าน จึงเกิดคำถามที่ทำให้ทีมต้องหาทางแก้ไขว่าจะอย่างไรให้มีคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีขึ้น ชุมชนจึงต้องเข้ามาช่วยเหลือจึงเกิดความมหัศจรรย์ของเด็กในโครงการนี้ สร้างความมหัศจรรย์ ในชุมชน เกิดนวัตกรรมแก้ไขปัญหาคอรัลคัมที่มากกว่าด้านสุขภาพ ดังนี้

กรณีศึกษา ครอบครัวหญิงตั้งครรภ์อายุ 38 ปี มีโรคประจำตัวเป็นเบาหวาน G3P2A0L2 GA 36 สัปดาห์ ครอบครัวนี้มีภาระต้องดูแลเด็กในบ้านอายุ 7 ปี รายได้ทั้งครอบครัวได้มาจากการหาปลาไปขายตามตลาดนัด ประมาณ 200 บาทต่อวันแต่บางวันได้บางวันไม่ได้ หญิงตั้งครรภ์รายนี้ต้องเดินทางไปพบสูตินารีแพทย์และอายุรแพทย์ ที่ รพ.บุรีรัมย์ ทั้งสองท่านแต่วันนัดไม่พร้อมกัน บางครั้งในหนึ่งสัปดาห์ต้องไป 2 ครั้ง ค่าเดินทางครั้งละ 200 บาท ค่าอาหาร 60 - 80 บาท/วัน (บางเดือน ต้องไปตามนัด 4 - 5 ครั้ง/เดือน) ถ้าไปตรวจตามนัดนอกจากเสียค่าใช้จ่ายแล้วยังขาดรายได้ในวันนั้น ทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่ค่อยไปตามนัดของแพทย์ หลังจากที่ทีม CFT ได้ปรึกษาหารือกันจึงเกิดนวัตกรรมการแก้ไขปัญหาที่มากกว่าด้านสุขภาพ 5 มหัศจรรย์ มหัศจรรย์ที่ 1 อบต. เข้ามามีบทบาทช่วยจัดรถเพื่อรับ-ส่ง ให้หญิงตั้งครรภ์ได้ไปพบแพทย์ที่ รพ.บุรีรัมย์ตามนัด ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เก็บเงินไว้ใช้ในครอบครัวและสำหรับเลี้ยงลูก มหัศจรรย์ที่ 2 แก้ไขระบบที่ซับซ้อนให้เชื่อมโยงระบบของรพ.บุรีรัมย์ ผ่าน Miss 1,000 วันอำเภอและจังหวัด ประสานทั้งสองแผนกให้วันนัดพบแพทย์วันเดียวกันทำให้สะดวกในการเข้าถึงบริการ มหัศจรรย์ที่ 3 การมีส่วนร่วมของครอบครัวลดค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ คือ สามิตกลางเลิกสูบบุหรี่/ลดดื่มสุรา ลดค่าใช้จ่ายในบ้านได้ถึง 1,000 - 1,500 บาทต่อเดือนเพื่อเตรียมความพร้อมในการเลี้ยงลูกและครอบครัว มหัศจรรย์ที่ 4 การสร้างรายได้และอาชีพโดยชุมชน อบต. เข้ามามีบทบาทช่วยส่งเสริมการเลี้ยงเป็ดพันธุ์ไข่พระราชทานโดย อบต.จัดหาเป็ดมาให้ครอบครัวของหญิงตั้งครรภ์ ร่วมกับท่านผอ.รพ.ลำปลายมาศ จะรับซื้อไข่เป็ดส่งโรงครัวสร้างอาหารปลอดภัยใน รพ. ให้ผู้ป่วยได้รับประทานไข่เป็ดอินทรีย์ ไข่เป็ดพระราชทานในสมเด็จพระเทพฯ ดีต่อจิตใจอาการป่วยก็จะหายเร็วอย่างแน่นอน ช่วยตอบโจทย์โรงพยาบาลอาหารปลอดภัยด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านหนองขวางเข้ามามีบทบาทช่วยจัดแหล่งกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุนให้กู้ยืมเงินในการสร้างอาชีพ 10,000 บาท กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังของ อบต.เชิญสามีมของหญิงตั้งครรภ์เข้ากลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง โดยทางประมงสนับสนุนพันธุ์ปลา มหัศจรรย์ที่ 5 พบหญิงตั้งครรภ์ที่สามารถยึดอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง ได้เป็นอย่างดี จึงเกิดการมีส่วนร่วมกลับสู่ชุมชนคือหญิงตั้งครรภ์ร่วมเป็นจิตอาสาแนะนำผู้ป่วยโรคเบาหวาน และสร้างให้เป็นต้นแบบในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดเพิ่มคุณค่าสิ่งๆ กับครอบครัวให้กับชุมชน รวมทั้งเป็นจิตอาสางานอื่นๆในชุมชน สรุปและข้อเสนอแนะความสำเร็จของงาน ความมหัศจรรย์งานคือการมีส่วนร่วมของพลังชุมชน ความร่วมมือทุกภาคส่วน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถทำงานเพียงลำพังได้ รวมทั้งการเชื่อมโยงด้านประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชน เช่น นำประเพณีวัฒนธรรมเข้มกลัดรักในหญิงตั้งครรภ์ ประเพณีผอกผีพรายผูกแขนรับขวัญของชาวหนองโดน ประเพณีลงอุ้มลูกซึ่งก่อให้เกิดรักความอบอุ่น สร้างขวัญกำลังใจ สร้างความผูกพัน ระหว่างเด็กครอบครัวและชุมชน ข้อเสนอแนะ ทีมควรติดตามเยี่ยมประเมินปัญหาต้องครบกลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 กลุ่ม เพื่อนำปัญหาที่คล้ายกันมาทำเป็น แนวทางในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาทั้ง 4 ด้าน และทีมควรวางแผนจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือในรายจำเป็นและการส่งเสริมการสร้างรายได้ต้องมีช่องทางรองรับเพื่อจำหน่ายผลผลิตชัดเจน รวมทั้งทีมต้องเตรียมความพร้อมการดูแลเด็กถึงอายุ 5 ปีภายใต้ โครงการเด็กอัจฉริยะแสนดีที่จะดำเนินการต่อจากโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วัน